Motivacija i demotivacija za učenje

Dukić, Daria

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:908540

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

DARIA DUKIĆ

MOTIVACIJA I DEMOTIVACIJA PRI UČENJU

Završni rad

Pula, rujan 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

DARIA DUKIĆ

MOTIVACIJA I DEMOTIVACIJA PRI UČENJU

Završni rad

JMBAG 0303045279, redovita studentica
Studijski smjer: Kultura i turizam
Predmet: Psihologija komuniciranja
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Psihologija
Znanstvena grana: Opća psihologija
Mentorica: Doc. dr. sc. Marlena Plavšić

Pula, rujan 2017.

1. UVOD....4
1.1. DEFINICIJA MOTIVACIJE....4
1.2. TEORIJE MOTIVACIJE....5
1.2.1. Teorije potreba....5
1.2.2. Kognitivističke teorije....6
1.3. MOTIVACIJSKI FAKTORI....10
1.3.1. Intrinzična motivacija....11
1.3.2. Ekstrinzična motivacija....11
1.4. DEFINICIJA I OSNOVNI UVJETI UČENJA....11
2. CILJ....13
3. METODA....13
4. REZULTATI I RASPRAVA....14
4.1. Motivacija za učenje....14
4.2. Motivacija za učenje omiljenih predmeta....18
4.3. Motivacija za učenje neomiljenih predmeta....21
4.4. Faktori koji oslabljuju motivaciju....24
5. ZAKLJUČAK....27
SAŽETAK....29
LITERATURA....31

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Daria Dukić, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Daria Dukić

U Puli, 19. rujna, 2017. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Daria Dukić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Motivacija i demotivacija pri učenju koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 19.09.2017.

Potpis

Daria Dukić

1. UVOD

1.1. Definicija motivacije

Korijen same riječi motivacija dolazi iz latinske riječi *movere* što znači kretati se. U psihologiji se motivacija definira kao stanje u kojem je pojedinac iznutra motiviran nekim potrebama, porivima, željama ili motivima na određeno ponašanje usmjereno ka postizanju nekog određenog cilja (Petz, 2005.). Možemo ju shvatiti kao silu koja nas potiče na djelovanje te izgrađuje volju.

Proučavanjem raznih izvora literature primjećujemo da se u psihologiji općenito, a posebno u psihologiji učenja, razlikuje motivacija što proizlazi iz sadržaja učenja iznutra (intrinzična, lat. inter = unutra), od vanjske motivacije (ekstrinzična, lat. extra = izvana), koja ne dolazi od same stvari nego po vanjskim poticajima: npr. nagrada – kazna (Poljak, 1990., prema Jakšić 2003.).

Motivacija je jedna od najvažnijih komponenti koja djeluje na ishode učenja, ali zbog svoje složenosti je jedna od najtežih za mjerenje. Kao jedna od najvažnijih komponenti povezana je ne samo sa školskim uspjehom već i s pozitivnim stavovima prema školi i učenju. Učenici koji su motivirani da nauče nešto što će im koristiti u daljnjem životu upotrebljavaju više kognitivne procese te usvajaju više gradiva od učenika koji su manje motivirani (Garner i sur. 1991., Graham i Golan, 1991. prema Vidović Vizek 2014.).

Postoje dvije različite razine na kojima možemo proučavati motivaciju:

- Opća motivacija za učenje što označuje trajnu i široku dispoziciju koja se očituje kao težnja za usvajanjem znanja i vještina u različitim situacijama učenja.
- Specifična motivacija za učenje se odnosi na motivaciju pojedinca za usvajanjem znanja u određenom školskom predmetu ili području (Vizek Vidović i sur., 2014.).

1.2. Teorije motivacije

Istraživanjem pojma motivacije nailazimo na različita znanstvena tumačenja motivacije te ih s obzirom na stajališta možemo podijeliti u dvije šire skupine. Prva skupina su teorije potreba, a druga skupina su kognitivističke teorije. Niti jedna teorija ne pokriva u potpunosti sve motivacijske procese i situacije.

1.2.1. Teorije potreba

Teorije potreba imaju zajedničko shvaćanje da je motivirano ponašanje uzrokovano određenim stanjem unutrašnje napetosti pojedinca koje nastaje kao posljedica fiziološke ili psihološke neravnoteže u organizmu (Vizek Vidović i sur., 2014.). Unutrašnje stanje potiče osobu da djeluje s ciljem smanjivanja neugode te uspostavljanja ravnoteže praćene osjećajem ugode i smirenosti. U teorijama potreba pronalaze se početci znanstvenog pristupa motivaciji.

Teorija nagona uključuje ponašanja koja se vode unutrašnjim silama koje nastoje održati homeostatsku ravnotežu u organizmu potrebnu za njegovo preživljavanje (Woodworth, 1918. prema Vizek Vidović i sur., 2014.). Manjak tvari neophodnih za tjelesno funkcioniranje navodi organizam na reagiranje sa ciljem nadoknađivanja nastalog manjka. Prikladna je za objašnjenje ponašanja usmjerena prema neposrednim ciljevima (Vizek Vidović i sur., 2014.). Ljudsko ponašanje je određeno raznim složenim psihološkim i socijalnim potrebama koje se ne mogu svesti na nagonsko ponašanje. Stanje unutrašnje napetosti i neugode nikako ne može biti isključeno kao poticaj na daljnje aktivnosti pojedinca kao što to tumače teorije nagona.

Prema Henryju Murrayu, ljudskim ponašanjem prvenstveno upravljaju socijalne potreba proizašle iz osjećaja neravnoteže na psihološkoj razini. Socijalne potrebe su naučene i njihovo pojavljivanje kod pojedinca je često izazvano vanjskim utjecajem socijalne okoline (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Maslowljeva teorija hijerarhije potreba tumači da ljudi imaju poriv da zadovolje potrebe u određenom slijedu te je utemeljena na lističkom pristupu koji najviši vrh

težnji pronalazi u samoostvarenju (Jakšić, 2003.). U svakom ljudskom biću postoji hijerarhija potreba podijeljenih u pet osnovnih kategorija:

- fiziološke potrebe
- potreba za sigurnošću
- potreba za pripadanjem
- potreba za uvažavanjem
- potreba za samoostvarenjem.

Dno hijerarhije zauzimaju temeljne ili egzistencijalne potrebe, a iznad njih nalazimo skup psiholoških potreba. Egzistencijalne potreba odnose se na zadovoljenje fizioloških potreba pojedinca te s ostvarenjem životne sigurnosti. U suvremenom društvu većina ljudi živi u normalnim životnim uvjetima pa te potrebe nisu toliko istaknute jer se podrazumijeva da ih lako zadovoljimo. Razine koje spadaju u psihološke potrebe uključuju potrebe za pripadanjem i uvažavanjem. Kako bi pojedinac mogao zadovoljiti psihološke potrebe potrebno je da prije zadovolji one egzistencijalne.

Teorije uvjetovanja pripadaju biheviorističkom načinu proučavanja motivacije. Prema ovim teorijama ponašanje je izazvano nekim vanjskim podražajem koji u određenim uvjetima navodi pojedinca na reakciju ili se reakcija javlja u iščekivanju nekog podražaja.

1.2.2. Kognitivističke teorije

Kognitivističke teorije se dijele na teorije kognitivne usklađenosti pod koje spadaju teorija ravnoteže i teorija kognitivne disonance te na teorije očekivanja pod koje spadaju teorija motivacije za postignućem, teorija ciljnih motivacija i teorija vlastite vrijednosti, treća podjela je teorija socijalne kognicije, a četvrta atribucijska teorija.

U kognitivističkom pristupu motivi se shvaćaju kao razmjerno stabilne stečene pozicije koje se temelje na spoznaji pojedinca o njegovim vlastitim mogućnostima u različitim situacijama postignuća (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Teorije kognitivne usklađenosti tumače da motivacija proizlazi iz međuodnosa kognicija i ponašanja. Slično kao i kod teorije nagona, polaze od tvrdnje da je motivacija uvjetovana doživljajem unutrašnje neravnoteže. Razlika je što se u kognitivnim teorijama neravnoteža očituje kao neusklađenost kognitivnih elemenata.

Teorija ravnoteže prema ideji Fritza Heidera drži da ljudi nastoje ostvariti i održati uravnoteženu sliku o sebi, o događajima oko sebe i o drugim ljudima. Potrebno je da sva tri elementa imaju pozitivan predznak te će tako pojedinac osjećati unutrašnju ravnotežu. Nedostatak ove teorije je što je usmjerena na objašnjavanje načina narušavanja kognitivne ravnoteže, dok su načini na koje se ta ravnoteža može ponovno uspostaviti nedovoljno zastupljeni.

Nadovezujući se na teoriji Heidera, Leon Festinger je razvio teoriju kognitivne disonance pretpostavljajući kako ljudi uspostavljaju određenu vrstu odnosa između svojih uvjerenja, stavova i ponašanja. Festinger tvrdi da čovjek osjeća jaku neugodu kada se njegove vrijednosti i stavovi sukobe ili su neusklađeni s njegovim postupcima.

Teorije očekivanja pronalaze sličnosti u klasičnim teorijama potreba, ali se uz to uvodi i nova kognitivna dimenzija. Ove teorije svoja promatranja usmjeravaju na ponašanja usmjerena na zadovoljenje viših potreba, ponajviše potreba za postignućem (Vizek Vidović i sur. 2014.).

Prema Johnu W. Atkinsonu nastala je teorija motivacije za postignućem. Atkinson i suradnici smatraju kako se potrebe kod pojedinca razvijaju u trajne osobine ličnosti zahvaljujući sustavnom ranom potkrepljivanju i socijalnom učenju. Po ovoj teoriji ljudi se razlikuju prema istaknutosti tri temeljna motiva; postignuće, prihvaćenost i utjecaj. Motiv za postignućem navodi pojedinca da zadatak obavi što bolje može. Motiv za prihvaćenošću odnosi se na potrebu za podrškom okoline, prijateljstvom, a motiv za utjecajem se odnosi na težnju da osoba uspije uspostaviti kontrolu nad vlastitom okolinom i onim što mu se događa (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Osim teorije motivacije za postignućem, pod teorije očekivanja spada i teorija ciljnih orijentacija. Temelj teorije su osobni ciljevi koji se najčešće definiraju kao motivacijske varijable koje objašnjavaju različite vrste ishoda (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Razvoj teorije ciljnih orijentacija odvijao se s obzirom na način klasifikacije ciljeva. U prvoj fazi, prema Amesu i Archeru, uvedeno je razlikovanje između ciljeva ovladavanja zadatkom i ciljeva izvedbe. U drugoj fazi, prem Elliotu i Churchu dolazi do trihotomne klasifikacije koja uključuje ciljeve ovladavanja zadatkom, ciljeve izvedbe približavanjem i ciljeve izvedbe izbjegavanjem.

Slika 1.: Model višestrukih ciljnih orijentacija s primjerima učeničkog razmišljanja

MODEL OVLADAVANJA ZADATKOM PRIBLIŽAVANJEM	CILJEVI IZVEDBE PRIBLIŽAVANJEM
Važno mi je učiti tako dugo da u potpunosti razumijem sadržaj gradiva.	Važno mi je naučiti tako dobro da budem uspješniji od drugih u razredu.
CILJEVI OVLADAVANJA ZADATKOM IZBJEGAVANJEM	**CILJEVI IZVEDBE IZBJEGAVANJEM**
Slušajući učitelja brinem se da neću biti u stanju dobro napisati esej o zadanoj temi, pa razmišljam da promijenim temu.	Strah me je da zbog loših ocjena neću smjeti na izlet pa me to potiče da ipak nešto naučim.

(Izvor:Vizek Vidović i sur., Psihologija obrazovanja, Zagreb, 2014., str. 237.)

Weiner i suradnici utvrdili su atribucijskom teorijom da je naša motivacija za ustrajanjem u nekoj aktivnosti određena ne samo našim prethodnim doživljajem uspjeha ili neuspjeha u sličnim situacijama, već i načinom na koji tumačimo uzroke svog postignuća. Točnije, pojedinac prosuđuje razinu svojih sposobnosti, zatim količinu uložena zalaganja, težinu obavljenog zadatka te količinu doživljenog zadovoljstva i sreće (Grgin, 2004.). Weiner je također utvrdio klasifikacijsku shemu načina na koji tumačimo uzroke postignuća;

1. Mjesto uzroka: uzrok uspjeha može biti unutrašnji ili vanjski, isto vrijedi i za neuspjeh.
2. Stabilnost uzroka: uzroke možemo promatrati kao razmjerno nepromjenjiv ili postojan.
3. Mogućnost kontrole: mogućnost utjecaja na uzrok uspjeha/neuspjeha (Vizek Vidović i sur. 2014.).

Po navedenoj shemi četiri temeljena uzroka dostignuća u učenju je moguće klasificirati na sljedeći način:

- sposobnosti
- zalaganje
- težina zadaće
- sreća/slučaj (Grgin, 2004.).

Sposobnosti i težina zadaće su stabilni uzroci, dok se zalaganje i sreća/slučaj kategoriziraju kao nestabilni uzroci. Daljnjim istraživanjima utvrđeno je da u slučaju uspjeha tj. dostignuća u učenju, atribucija sposobnosti izaziva osjećaje kompetentnosti i ponosa, a atribucija sreće osjećaj iznenađenja. U suprotnom slučaju, kad se uspjeh tumači kao rezultat dugotrajnoga zalaganja kod pojedinca dolazi do osjećaja mirnoće i spokojnosti. Međutim, u slučaju neuspjeha, atribucija sposobnosti izazvat će osjećaje nekompetentnosti i depresije, a atribucija zalaganja osjećaj krivice i srama, dok će atribucija sreće i u ovom slučaju izazvati osjećaje iznenađenja (Grgin, 2004.).

Teorija socijalne kognicije prema ideji Alberta Bandure promatra motivaciju s dva različita stajališta. Bandura tvrdi da je ponašanje pojedinca s jedne strane određeno spoznajama koje se temelje na vlastitom iskustvu i posljedicama određenih postupaka, a s druge strane smatra kako je ponašanje pojedinca utvrđeno i posrednim iskustvom koje se temelji na opažanju ljudi iz okoline i posljedica koje njihovi postupci imaju za njihov život (Vizek Vidović i sur., 2014.).

1.3. Motivacijski faktori

Motivacijski faktori definirani su kao sve ono što čovjeka potiče na svrhovite djelatnosti. Grgin upućuje na sljedeće činjenice vezane za motive:

1. Isti motiv može navoditi ljude na različita ponašanja.
   Kod jedne osobe, na primjer, će motiv za društvenim priznanjem navesti na veća zalaganja u profesionalnome radu, dok neke može motivirati na veća zalaganja u učenju.
2. Različiti motivi mogu uzrokovati podjednako ponašanje.
   Tako kod učenika aktivnost učenja može imati različite motive; stjecanje što više znanja o svijetu i životu, dobivanje odličnih ocjena ili dostizanje povoljnijeg društvenog položaja u razredu, grupi itd. (Grgin, 2004.).

Motivacijska situacija uključuje tri povezane faze: 1. motiv, 2. instrumentalno ponašanje i 3. cilj. Osnova pokretanja motivacijske situacije je motiv, u čijoj se osnovici javljaju motivacijski faktori poput: potreba, interes, želja... Nakon nastanka motiva slijedi instrumentalno ponašanje tj. aktivnosti koje će pojedinac obavljati kako bi zadovoljio motive. Svako instrumentalno ponašanje teži ka nekom izabranom cilju (Jakšić, 2003.).

Motivi se često javljaju zajedno, a ponekad su i međusobno suprotni te tako zadovoljenje jednog motiva isključuje mogućnost zadovoljavanja drugoga. Različiti sukobi motiva svrstani su u četiri grupe:

1. Konflikt istovremenog privlačenja nastaje kada pojedinac mora birati između dva podjednako privlačna cilja.

2. Konflikt istovremenog privlačenja i odbijanja javlja se kada neki cilj ili aktivnost ujedno ima i pozitivne i negativne strane.

3. Konflikt istovremenog odbijanja označuje situaciju kada pojedinac mora izabrati jedan od dva nepoželjna cilja ili aktivnosti.

4. Konflikt istovremenog privlačenja i odbijanja postoji kada pojedinac treba izabrati između dva podjednako privlačna i odbojna cilja (Šverko, 1992.).

Konflikt uvijek nastaje unutar pojedinca, često zbog određenih karakteristika međuljudskih odnosa definiranih u suvremenom društvu, koje ne odgovaraju našim potrebama i željama.

1.3.1. Intrinzična motivacija

Intrinzična motivacija definirana je kao prirođena sklonost pojedinca da se bavi vlastitim interesima i uvježbava svoje sposobnosti, dok to čini, da traži optimalne ciljeve i savladava ih (Revee, 2010.) Ona proizlazi iz osjećaja kompetentnosti i samoodređenja tijekom izvršavanja nekih aktivnosti. Intrinzično motivirani ljudi bave s pojedinim aktivnostima jer u njima pronalaze interes, zabavne su i nude im izazove.

1.3.2. Ekstrinzična motivacija

Za održavanje i povećanje motivacije kod učenika ili studenata mogu se koristiti osim intrinzičnih faktora i neki ekstrinzični. Ekstrinzičnom motivacijom definira se motivacija koja svoj izvor ima izvan učenika npr. pohvala, diploma ili ocjene (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Iz šire perspektive, ekstrinzični motivacijski faktori ne uključuju samo specifične okolinske podražaje, nego i općenitije situacije, poput onih koje se pojavljuju u učionici, na igralištu, u obitelji. Davanje priznanja učeniku u obliku nagrada i pohvala potiče na aktivnost učenja zato što se time zadovoljava izražena potreba za afirmacijom vlastite sposobnosti (Jakšić, 2003.).

Međutim, nagrade su pogodnije za poticanje zalaganja kod učenika nego za postizanje kvalitete pa ih je iz toga razloga bolje primjenjivati tijekom uvježbavanja već stečenih sposobnosti.

1.4. Definicija i temeljni uvjeti učenja

Učenje čini temeljnu problematiku edukacijske psihologije kao i sve što je vezano uz njega. Promatrajući u najširem smislu, učenje se smatra kao temeljan proces svakoga obrazovanja i odgajanja, te kao temeljan proces socijalizacije i humanizacije čovjeka. Učenjem čovjek napreduje te se uspješnije prilagođava uvjetima njegove životne okoline.

U početku treba napomenuti da brojne značajne promjene u životu pojedinca nastaju pod utjecajem sazrijevanja. Dijete nakon rođenja nije odmah u stanju obavljati

aktivnosti karakteristične za odraslog čovjeka već tijekom određenog perioda rasta i sazrijevanja različitih struktura organizma postiže mogućnost obavljanja tih aktivnosti.

Prema Grginu, učenje je definirano kao proces relativno trajnih promjena čovjeka nastalih tijekom obavljanja novih aktivnosti a koje se primjećuju u njegovom izmijenjenom načinu ponašanja. Hilgard učenjem smatra svaku promjenu ponašanja koja je rezultat vježbanja i iskustva, dok Spence tvrdi da je učenje aktivnost koja dovodi do promjena u ponašanju (Grgin, 2004.).

Značaj učenja ogleda se u tomu što se njegovim posredstvom može djelotvorno utjecati na cjelokupnu strukturu čovjekovih osobina i tako izazvati relativno trajne promjene ličnosti. Pod utjecajem učenja se stječu i mijenjaju stavovi, interesi, vrijednosti te mnoge potrebe, usvaja društveno favorizirana ekspresija emocija, upotpunjuju opažanja itd. (Grgin, 2004.).

Čovjekovo učenje nije ograničeno periodom njegova školovanja i edukacije, to je samo vrijeme njegova najintenzivnijeg učenja. Tijekom cijelog života čovjek nailazi na nove situacije za koje nema prilagođene reakcije te na taj način obavlja aktivnost učenja mijenjajući sebe i svoju okolinu (Grgin, 2004.).

Temeljnim uvjetima učenja smatraju se sposobnosti, motivacija i vanjske prilike. Pojedinac treba imati u dovoljnom stupnju razvijene sposobnosti za učenje, treba biti dovoljno motiviran za aktivnosti učenja, te imati odgovarajuće vanjske prilike (Grgin, 2004.).

Pod sposobnostima smatra se egzistencija potencijalnih dinamičkih sustava koji omogućuju efikasnu aktivnost učenja. Tu se misli na cjelokupnu strukturu čovjekovih sposobnosti tj. na cjelokupne intelektualne i psihomotoričke funkcije. Kada je pojedinac motiviran smatra se da ima dovoljno snažne i trajne pobude za obavljanje aktivnosti učenja. U vanjske prilike spada mogućnost školovanja, mogućnost raspolaganja potrebnim udžbenicima, vremenom i prikladnim prostorom za učenje i još nizom neophodnih prilika. Navedene okolnosti imaju značajan utjecaj na brzinu i efikasnost učenja (Grgin, 2004.).

Izostankom jednog od navedenih temeljnih uvjeta učenja dolazi do nemogućnosti stjecanja iskustva u bilo kojem obliku. Ako su neki od tih uvjeta djelomično prisutni, rezultati učenja će biti znatno ispod optimalne razine.

Zaključno navedenom, unutar spomenutih uvjeta moguće je nalaziti uzroke eventualnog uspjeha ili neuspjeha u učenju. Pojedinac može postići visoke rezultate u učenju ako ima razvijene sposobnosti, optimalnu motivaciju ili dobre vanjske prilike. Također, razlozi neuspjeha se mogu pronaći u njegovim nedovoljnim sposobnostima, slaboj motiviranosti ili slabim vanjskim prilikama.

2. CILJ

Svrha istraživanja je prepoznavanje vanjskih i unutarnjih faktora motivacije kod učenika osnovne i srednje škole te kod studenata.

Ciljevi istraživanja bili su:

1) Ispitati što učenike, učenice, studente i studentice motivira za učenje.
    1.1. Istražiti što ih motivira za učenje predmeta koje vole.
    1.2. Istražiti što ih motivira za učenje predmeta koje ne vole.
2) Provjeriti što im oslabljuje motivaciju za učenje.

3. METODA

Uzorak

U istraživanju je sudjelovalo 93 djece i mladih, od kojih 30 muškog i 63 ženskog spola. Prema obrazovanju, 30 osnovnoškolaca, 32 srednjoškolaca i 31 student iz raznih dijelova Hrvatske.

Instrumenti

Sudionici i sudionice istraživanja odgovarali su na četiri pitanja otvorenog tipa, a postavljena pitanja su bila:

1. Što te motivira za učenje?
2. Što te motivira za učenje predmeta koje voliš?
3. Što te motivira za učenje predmeta koje ne voliš?
4. Što ti oslabljuje motivaciju za učenje?

Većina sudionika odgovorila je na sva pitanja, te na neka pitanja čak i višestrukim odgovorom.

Odgovori su za svako pitanje posebno kategorizirani u nekoliko skupina.

Postupak

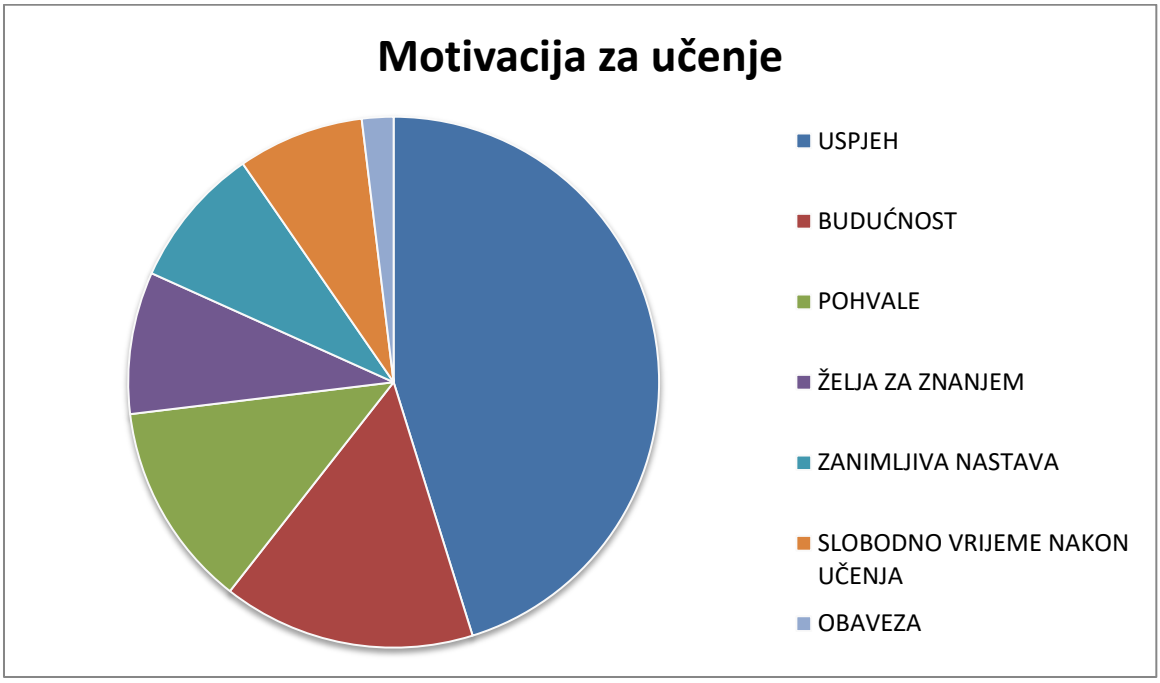
Podatci potrebni za ovo istraživanje dobiveni su putem ispunjavanja upitnika koje su ispunjavali studenti te osobe iz njihove okoline. Odgovori su sakupljani u sklopu kolegija Psihologija učenja i nastave i za to su dobili predviđene ECTS-e. Odgovori svih sudionika i sudionica dani su anonimno.

4. REZULTATI I RASPRAVA

Na svako pitanje sudionici su imali mogućnost dati više odgovora. U analizu su uzeta najviše tri odgovora za svako pitanje i to prva tri koja su naveli. Rezultat za svako pitanje formiran je zatim kao zbroj te tri frekvencije odgovora.

4.1. Motivacija za učenje

Da bi se odgovorilo na prvi cilj istraživanja, analizirali su se odgvori na pitanje *Što te motivira za učenje?* Odgovori su prikazani na Slici 1.

Slika 1 Što učenike i studente motivira na učenje

Navedene kategorije u grafičkom prikazu dobivene su svrstavanjem odgovora po zajedničkim karakteristikama.

Kategorija *uspjeh* uključuje odgovore poput: uspjeh, dobre ocjene, polaganje, napredak, natjecanje, rezultat i prolaz. Sveukupno je zabilježeno 47 odgovora te su ovi faktori pozicionirani na vodećem mjestu među motivacijskim faktorima za učenje. Školski uspjeh se može definirati kroz dvije perspektive: vanjsku i unutarnju. Vanjska perspektiva definirana je akademskim uspjehom, a unutarnja perspektiva odnosi se na osobni tj. unutarnji doživljaj djece (Kranželić-Tavra i Bašić, 2004.). Prema istraživanju Ilije Lavrnje, rezultati su pokazali da je u prosjeku 33,32% učenika vrlo zainteresirano za osobni uspjeh, 48,97% učenika donekle zainteresirano za osobni uspjeh u ispitivanim nastavnim predmetima, a 8,36% nije naročito zainteresirano za vlastiti uspjeh. Samo 2,61% je vrlo rijetko zainteresirano, a 1,80% uopće ne pronalazi interes za osobni uspjeh u nastavnim predmetima (Lavrnja, 1985.).

U kategoriju *budućnost* svrstani su odgovori poput: upis, posao, budućnost.

Odgovori u ovoj kategoriji odnose se na dugoročne ciljeve. Učenici i studenti nisu fokusirani samo na ocjene ili polaganje, već teže i razmišljaju o nekom daljem cilju.

Na primjer sudionik br. 10 na pitanje *Što te motivira na učenje?* odgovorio je: *„Za učenje me motivira uspjeh u školi, ali s tim i uspjeh u životu, jer smatram da mi pruža veliku mogućnost da budem u životu ono što želim.“*

Sudionica broj 16 odgovara: *“Za učenje me motivira to što ću dobiti dobru ocjenu te ću kasnije upisati školu onu školu koju želim, a ne onu koju ću moći.“*

U odgovorima se primjećuje uzročno-posljedična veza između ocjena i upisa ili ocjena i posla/karijere. Udaljeni ili dugoročni ciljevi su ono što pojedinca usmjerava u životu u određenom pravcu, npr. izboru zanimanja, dok su kratkoročni ciljevi zapravo sredstva kojima se postižu udaljeni ciljevi (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Treća kategorija su *pohvale* pod koje spadaju odgovori poput: pohvale, roditelji i nagrada.

Djelotvorna pohvala naglašava što je specifično učenik dobro učinio te nagrađuje postizanje točno definiranog cilja. Ona učeniku daje u informaciju o njegovoj kompetentnosti i vrijednosti postignuća te ga usmjerava na to da više razmišlja o tome kako je rješavao zadatak i o vlastitim strategijama za rješavanje problema.

Nedjelotvorna pohvala je slučajna i nesustavna, dana uz minimum pažnje. Ona nagrađuje samo sudjelovanje u nekoj aktivnosti bez provjeravanja učenika te usmjerava učenika na uspoređivanje s drugima i natjecanje

Učenici se međusobno razlikuju po svojim sposobnostima, što znači da postoje oni koji lako obave zadatke i budu pohvaljeni, dok drugi, unatoč trudu ne postižu uspjeh. Iz tog razloga je bitno nagrađivati individualan napredak svakog učenika zasebno. Nakon što učenik obavi zadatak, povratna informacija mu može djelovati kao nagrada, ali samo ako je jasno izražena i dana nakon izvršenog zadatka (http://www.istrazime.com/skolska-psihologija/). Zaključno, motivacijski učinak nema pohvala sama po sebi već je važan način na koji je ta pohvala upućena nekoj osobi (Reeve, 2010.).

Četvrta kategorija je želja za znanjem što uključuje odgovore poput: želja za znanjem, samozadovoljstvo, ljubav prema studijskom smjeru. U kategoriji je zabilježeno 9 odgovora.

Sudionica broj 87 je odgovorila: *„Motivira me ljubav prema glazbi, smjeru kojeg sam odabrala. Motivira me saznanje da ću to kad naučim i savladam neke vještine znati i moći nešto što drugi ne mogu i da ću biti u poziciji naučiti nekoga ono što ja mogu i znam.“*

Navedeni faktori spadaju u intrinzičnu motivaciju koja označava prirođenu sklonost da se bavimo svojim interesima i uvježbavamo vlastite sposobnosti te, dok to činimo, tražimo izazove i savladavamo ih (Reeve, 2010.). Želja za znanjem proizlazi iz težnje za rastom i razvojem. Obavljanjem aktivnosti ili učenjem gradiva koje pojedinac preferira u njemu se proizvodi osjećaj zadovoljstva.

Iza kategorije ***želja za znanjem*** nalazi se kategorija *zanimljiva nastava* u kojoj su odgovori poput: zanimljiva predavanja, profesor, zanimljivi predmeti.

Među najznačajnijim razlozima za učenje su prirodna ljudska znatiželja, želja za znanjem, potreba da se pojedinac bavi onime što ga zanima. Učenici će rado učiti ono što smatraju zanimljivim, što dovodi do zaključka da je od izuzetne važnosti da učitelj tj. profesor prezentira gradivo na zanimljiv način, a da predavanja budu

dinamična kako bi motivirala učenika na učenje (http://free-zg.t-com.hr/Sonja-Banic/pdf_materjali/Motivacija%20kao%20uvjet%20uspjeha.pdf).

Kao šesta, slijedi kategorija *slobodno vrijeme nakon učenja* u koju su uključeni odgovori poput: zabava, slobodno vrijeme. U ovoj kategoriji zabilježeno je osam odgovora.

Odgovor sudionika broj 57: *„Na učenje me motivira slobodno vrijeme kada se najčešće igram na računalu ili vani sa prijateljima.“*

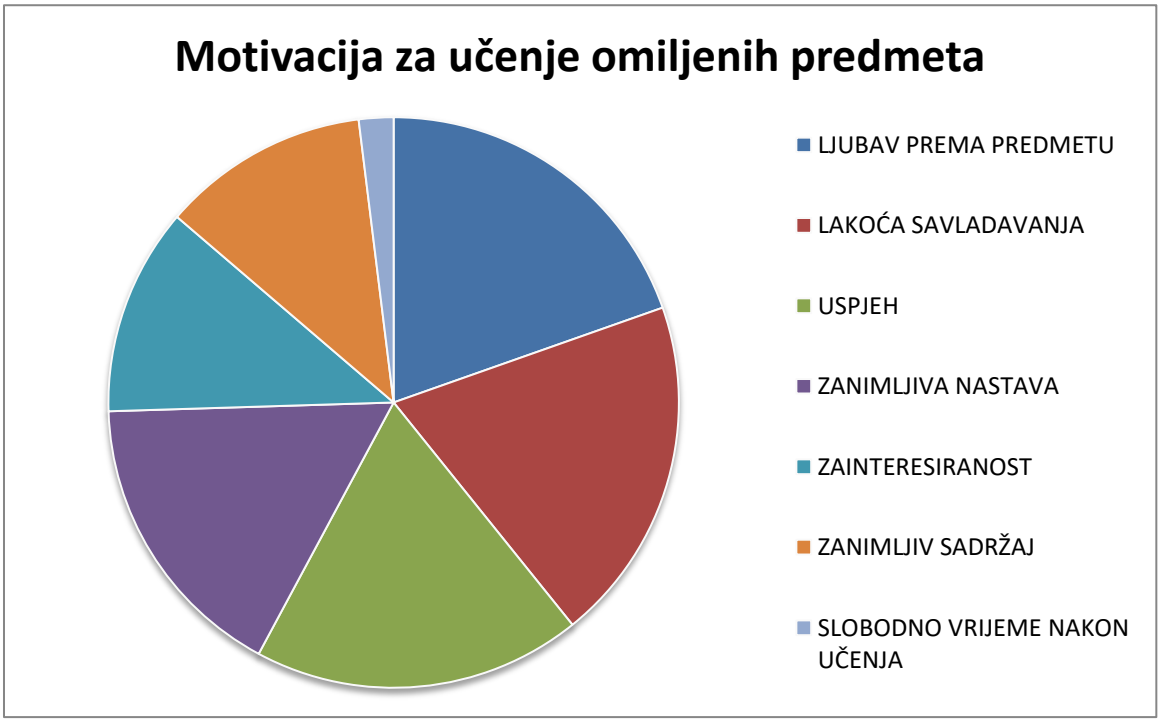
Kod odgovora učenika osnovne škole odgovori se većinom odnose na igru s prijateljima, dok kod srednjoškolaca odgovori vezani za slobodno vrijeme se najčešće odnose na izlaske s prijateljima. Studenti slobodno vrijeme smatraju vremenom koje mogu posvetiti sebi i druženju s prijateljima.

Zadnja kategorija je *obaveza* u koju spadaju odgovori poput: „jer moram“. Ovdje je zabilježeno samo dva odgovora.

Zaključno promatranju odgovora možemo reći kako kod učenika i studenata koji su sudjelovali u istraživanju dominira intrinzična motivacija za učenje. Vođeni potrebom za uspjehom, potrebom za kompetencijom te ugodnim emocijama učenici i studenti usvajaju gradivo predmeta u obrazovnim ustanovama. Međutim, nikako ne smijemo zanemariti ekstinzičnu motivaciju poput pohvala i zanimljive nastave jer se u njoj također pronalaze bitni poticaji za učenje.

4.1.1. Motivacija za učenje omiljenih predmeta

Da bi se detaljnije analizirala motivacija za učenje, posebno se istražilo što učenike i studente motivira za predmete koje vole, a što za predmete koje ne vole. Prvo je provjereno što učenici i studenti navode kao motive za učenje predmeta koji su im omiljeni, a odgovori su prikazani na Slici 2.

Slika 2 Što učenike i studente motivira za učenje omiljenih predmeta

Najčešći odgovori na ovo pitanje su ljubav prema predmetu i lakoća svladavanja.

Ljubav prema predmetu uključuje odgovore poput samostalna interpretacija, volja, ljubav prema predmetu i životni smisao. U ovoj kategoriji je zabilježeno ukupno 20 odgovora.

Na primjer, sudionik broj 53 je odgovorio: *„Za predmete koje volim, motivira me spoznaja da studiram nešto što volim i što me zanima i uvjeren sam da kroz ovaj studij mogu steći najbolje opće znanje.“*

Emocije i motivacija su povezane na dva načina. Prvo, emocije su smatrane kao jedna vrsta motiva, one daju energiju i usmjeravaju ponašanje kao i svi drugi motivi. Drugo, emocije služe kao neprekidan nazočni sustav „za očitavanje“ koji prikazuje koliko se dobro odvija osobna prilagodba pojedinca (Reeve, 2010.).

Pekrun i suradnici sastavili su pregled mogućih utjecaja emocija u području učenja i postignuća, s obzirom na to da se u ovom dijelu istraživanja radi o ugodnim emocija, navedeni su učinci ugodnih emocija:

- Emocije mogu potaknuti interes učenika za pojedini sadržaj i motivirati ga za učenje. Pozitivne aktivirajuće emocije, kao što je ljubav prema predmetu, potiču i intrinzičnu i ekstrinzičnu motivaciju.
- Aktivirajuće pozitivne emocije potiču korištenje fleksibilnih, kreativnih strategija učenja.
- Pozitivna emocija olakšava učeniku samoregulirano učenje.
- Aktivirajuće pozitivne emocije djeluju pozitivno na školski uspjeh učenika (Pekrun i sur., 2002.).

Druga kategorija je *lakoća savladavanja* u koju spadaju odgovori: lagano učenje, talent, predznanje i znanje.

Na primjer, ispitanik broj 36 odgovara: „*Za učenje predmeta koje volim motivira me to što znam da ću ih bez poteškoća naučiti i položiti, to se odnosi na predmete koji imaju samo teoriju.“*

Kod studenta i učenika koji vjeruju da su sposobni naučiti nešto te da će uspješno izvršiti svoje obveze veća je vjerovatnost da će biti motivirani u smislu ulaganja napora u učenje i biti uporniji od učenika koji ne vjeruju u svoje sposobnosti i ne očekuju uspjeh (Bandura, 1977.).

Zatim slijedi kategorija *uspjeh* s odgovorima poput: rezultati, korist, natjecanje, pohvala, ocjena, rokovi.

Odgovor sudionika broj 66: „Za učenje predmeta koje volim (geografija, povijest) motivira me vrlo zanimljivo gradivo i ocjena koju ću dobiti.“

U odgovorima je moguće primjietiti kako učenici i studenti nisu usmjereni na izvedbu motivirani željom da dobiju pozitivnu ocjenu tj. izbjegnu negativnu već su usmjereni na učenje želeći ostvariti dobre rezultate te postići kompetencije u onome što se uči u školi.

Četvrta kategorija je *zanimljiva nastava* u koju su svrstani odgovori: zanimljiva predavanja, profesor, zanimljiv predmet, zabavan predmet, praćenje na nastavi. Kategorija broji devet odgovora.

Odgovor sudionice broj 29: *„Za predmete koje volim motivira me što profesori lijepo objasne i zanima me to gradivo.“*

Odgovor sudionice broj 43: *„Za predmete koje volim zainteresira me profesorica svojim predavanjem pa me to motivira da naučim još više.“*

Uloga profesora u obrazovanju i motivaciji od velikog je značaja s obzirom da on oblikuje način provođenja nastave. Profesor, kao jedna od najbitnijih stavki u obrazovanju, povezuje se sa zadovoljstvom učenika nastavom te njihovom zainteresiranošću za pojedini predmet. Planiranje predavanja rezultat je duboke refleksije i organizacije dugoročnog plana niza nastavnih sati koji pružaju učeniku mogućnost napretka tijekom vremena (Glazzard i sur., 2016.).

Iza kategorije *zanimljiva nastava* slijedi kategorija *zainteresiranost* koja se pojavljuje baš tako navedena u odgovorima.

Interes kod pojedinca stvara želju za istraživanjem, proučavanjem, traženjem i izdvajanjem informacija iz predmeta koji ga okružuju. Kao faktor motivacije interes možemo promatrati kao motiv koji nas potiče na aktivnosti istraživanja putem kojih dobivamo informacije koje tražimo. Kod učenika, interes osobe određuje količinu pažnje koju usmjerava na pojedini predmet tj. gradivo, te koliko će dobro procesirati, razumjeti i pamtiti naučene informacije (Reeve, 2010.).

Pretposljednja kategorija je *zanimljiv sadržaj*.

Odgovor sudionice 1: *„Predmete koje volim su engleski, hrvatski i matematika, a motivaciju za učenje pronalazim u zanimljivim sadržajima tih predmeta.“*

U ovoj kategoriji zabilježeni su odgovori koji upućuju kako je ponekad gradivo učenicima toliko zanimljivo da je razlog učenja čista radoznalost te da za to ne očekuju nikakvu nagradu.

Kao sedma kategorija stoji slobodno vrijeme koje su učenici i studenti naveli upravo tako, ne pojašnjavajući to dodatno. Zabilježena su tri odgovora.

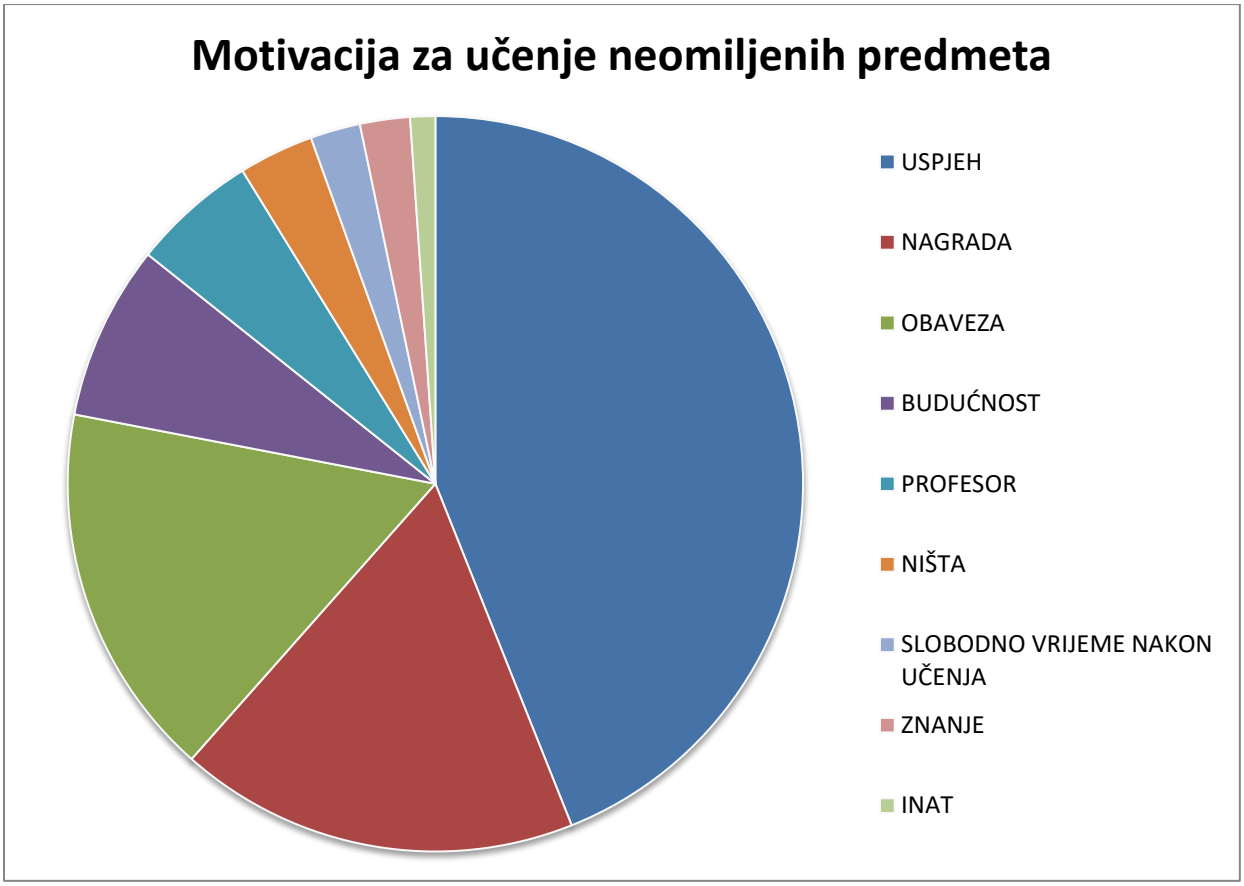
Slobodno vrijeme učenike i studente motivira na način da ispune svoje obveze kako bi se nakon izvršavanja zadataka mogli posvetiti aktivnostima za koje imaju interes.

Zaključno, sudionici u većoj mjeri navode kako ih intrinzični motivacijski faktori motiviraju na učenje predmeta koje vole. Želja za znanjem, interes i ljubav prema predmetu glavni su izvor motivacije, a koje pojedinac pronalazi u sebi. Pozitivan stav

prema predmetu kod njih stvara ugodne emocije koje rezultiraju ulaganjem truda, željom za osobnim postignućem i razvojem kompetencija.

4.1.2. Motivacija za učenje neomiljenih predmeta

Da bi se odgovorilo na drugi podcilj, a to koji su motivi učenika i studenata da uče predmete koje ne vole, analizirali su se odgovori na to pitanje. Prikazani su na Slici 3.

Slika 3 Što učenike i studente motivira na učenje predmeta koje ne vole

Najčešća kategorija odgovora je *uspjeh* što uključuje odgovore poput: ocjena, prolaz, dokazivanje, diploma, uspjeh, završavanje škole.

Na primjer, sudionica broj 61 odgovara: *„Za predmete koje ne volim motivira me pozitivna ocjena, ali da nije baš najniža pozitivna ocjena.“*

Sudionica broj 89 odgovara: *„Za učenje predmeta koje ne volim me motivira činjenica da bez tog jednog predmeta neću moći pratiti ono što slijedi i zasigurno neću proći ispit ukoliko ne naučim.“*

Učenici pokazuju kako teže ciljevima orijentiranim na izbjegavanje izvedbe motivirajući se tako da uče samo kako bi izbjegli lošu ocjenu ili ih motivira strah od loše ocjene. Vođeni željom za ostvarivanje nekih dugoročnih ciljeva rješavaju obaveze iz predmeta koje ne vole kako bi mogli dobiti diplomu ili završiti školu.

Druga kategorija *nagrada* uključuje odgovore; prijateljica, roditelji, okolina, slatkiši, nova igrica, nagrada. Ovdje je zabilježeno 16 odgovora koji se temelje na ekstrinzičnim faktorima motivacije.

Na primjer, sudionica broj 76 navodi: *„Za predmete koje ne volim, a to su kemija, fizika, hrvatski me motiviraju roditelji jer mi daju određenu nagradu kada dobijem dobru ocjenu.“*

Nagrade motiviraju učenike, učinak motiviranja je veći ukoliko oni unaprijed znaju da će dobiti nagradu za postizanje određenog cilja. Osim ocjena, učenike motiviraju i materijalne nagrade koje su najčešće obećane od strane roditelja ili dopuštenje da se bave nekom aktivnošću koju vole. Većina odgovora vezanih za neki oblik materijalne nagrade su odgovori djece osnovnoškolske dobi. Vanjske nagrade su ponekad nužne da bi se učenik potaknuo na učenje nekog sadržaja, ali kada se s vremenom učenik zainteresira za sadržaj, potrebno ih je postupno ukinuti (Vizek Vidović i sur., 2014.).

Sljedeća je kategorija *obaveza* u koju spadaju odgovori poput: moram, strah od neprolaza, rješavanje obveze, da što prije završim.

Sudionica broj 48 odgovara: „Za učenje predmeta koje ne volim motivira me to što znam da i te predmete moram proći kako bi završila školu.“

Odgovor sudionice broj 70: „A predmete koje ne volim učim jer moram i bilo bi me sram da dobijem lošu ocjenu.“

Neugodne emocije vezane za neomiljene predmete učenike i studente motiviraju na način da rješavanjem obveze ponovno uspostave unutrašnju ravnotežu tj. oslobode se neugodnih emocija.

Iza kategorije *obveza* slijedi kategorija *budućnost* s odgovorima poput: upis, potreba u daljnjem životu, korist, budućnost.

Motivaciju studenata za upis na određeni studij i motivaciju učenika za upis u određenu srednju školu možemo opisati kao namjere koje studenti i učenici pokazuju tijekom svog školovanja, a rezultat su stečenih znanja i vještina, vrijednosti i osjećaja koje posjeduju. Djeca mogu razumjeti informacije vezane za karijeru vrlo rano, a njihovim napredovanjem kroz školovanje razvija se interes za razumijevanje pojmova karijere (Potočnik, 2008.). U ovoj kategoriji je od ukupnih sedam odgovora, interes za budućnost i stjecanje znanja potrebnih za izgradnju karijere kao motivaciju za učenje navelo šest studenata te jedna učenica srednje škole. Iz navedenih podataka možemo zaključiti kako učenici osnovne škole na pronalaze motivaciju u izgradnji karijere poput studenata i srednjoškolaca.

Kao peta kategorija dolazi profesor što uključuje odgovore poput: profesor, dužnost prema profesoru.

Sudionica broj 87 odgovara: „Ne volim OPP, ali imamo jako, jako dobru nastavnicu, pa dajem sve od sebe da čim bolje naučim taj predmet.“

Intrinzična motivacija nastavnika je pretpostavka i uvjet adekvatnog djelovanja i poticanja interesa za gradivo nastavnog predmeta kod učenika u procesu nastave i učenja. Stručnost nastavnika, njegova pedagoška osposobljenost i dobre osobine uvjet su za motiviraniji rad učenika.

Posljednje tri kategorije su slobodno vrijeme nakon učenja, ništa i inat. Troje sudionika navelo je kako ih ništa ne motivira za učenje predmeta koje ne vole.

Dvoje sudionika motivira slobodno vrijeme nakon učenja što znači da su motivaciju pronašli u aktivnostima koje bi obavljali nakon ispunjavanja obveza vezanih za školu.

Jednog sudionika motivira inat. Inat je izražen kao motivacija za dokazivanjem sposobnosti nastavniku koji ima utvrđeno mišljenje da učenik nije sposoban dobro izvršiti zadatak.

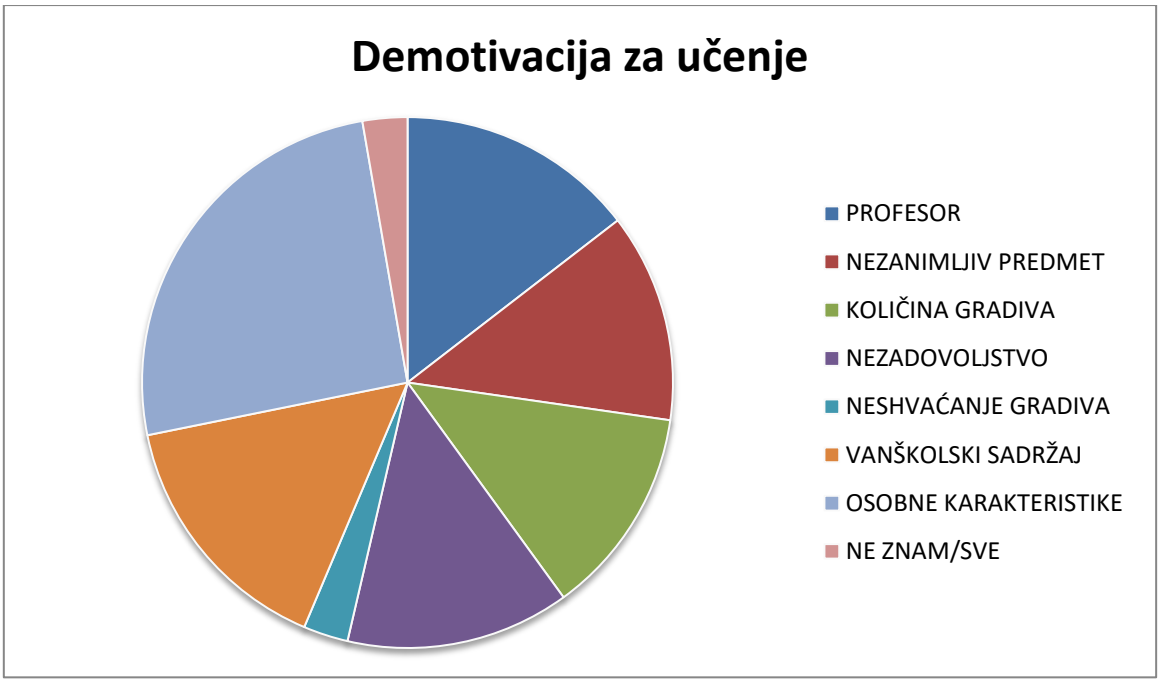
Zaključno, za učenje neomiljenih predmeta sudionici su više naveli faktore ekstrinzične motivacije. Nastavne predmete koje ne vole sudionici smatraju dosadnim i nerazumljivim te ne pronalaze interes za učenje tih predmeta pa su im potrebni vanjski poticaji kako bi bili motivirali na usvajanje gradiva.

Promatrajući odgovore sudionika istraživanja moguće je utvrditi kako postoje razlike u motivaciji za predmete koje vole u odnosu na predmete koje ne vole. U motivaciji

za predmete koje vole prevladavaju intrinzični motivacijski faktori dok u motivaciji za predmete koje ne vole prevladavaju ekstrinzični motivacijski faktori.

4.2. Faktori koji oslabljuju motivaciju

Da bi se odgovorilo na drugi cilj istraživanja, na to ispitivanje što učenike i studente demotivira za učenje, analizirani su odgovori i prikazani na Slici 4. Na ovo je pitanje bilo navedeno manje odgovora, pa su uzeti u obzir prvi i drugi odgovor, a zatim su zbrojene frekvencije koje predstavljaju rezultat.

Slika 4 Što učenicima i studentima oslabljuje motivaciju za učenje

Prva kategorija su osobne karakteristike u koju spadaju odgovori poput: neorganiziranost, lijenost, umor, dekoncentracija, previše obaveza, manjak zainteresiranosti. Jedan od glavnih faktora demotivacije u ovoj kategoriji je umor.

Umor je definiran kao prirodni mehanizam koji upozorava ljudski organizam da mu je potreban san kako bi izbjegao trovanje moždanih stanica i pretjerano trošenje stanica organizma. Uzroci umora mogu biti okolina (buka u razredu,

gradski promet, sukobi), psihološki napori, školski rad ili neuravnotežena izmjena rada i slobodnog vremena (Trankiem, 2009.).

Druga kategorija su izvanškolski sadržaji što uključuje odgovore poput: tehnologija igra, društvo, društvene mreže, privatni život, obitelj i ružno vrijeme.

Treća kategorija je *profesor.*

Na primjer, odgovor sudionice 33: *„Nemaran profesor, profesor kojemu se ne da izvršavati obaveze, profesor koji ne voli svoj posao, a to se još povećava ako mi se predmet sam po sebi ne sviđa.“*

Učenici i studenti su u ovoj kategoriji profesora okarakterizirali kao dosadnog, nemarnog, nepravednog, strogog. Smatranje profesora kao nešto negativno na učenike djeluje demotivirajuće. Istraživanja vezana za sve obrazovne razine pokazuju da su stavovi učiteljica povezani s pristupom poučavanju i načinom provjere znanja što kod učenika u znatnoj mjeri određuje pristup učenju (Vizek Vidović i sur. 2014.). Promatranjem odgovora sudionika možemo zaključiti kako površinski pristup učitelja/profesora koji je usmjeren na prijenos informacija kod učenika stvara negativne dojmove koji ih ne potiču na proces učenja već rezultiraju mišljenjem da je predmet zahtjevan i nezanimljiv.

Četvrta kategorija je nezadovoljstvo u koju su uvršteni odgovori poput: nepravedno ocjenjivanje, nedostatak konkurencije, loše ocjene nakon uloženog truda, mogućnost prepisivanja, neuspjeh, grube riječi i loše ocjene.

Negativna ocjena ili loša ocjena nakon uloženog truda jedan je od najčešće spominjanih stresora u djece školske dobi (Halstead i sur. 1993., prema Stojčević i Rijavec, 2008.). U istraživanju provedenom u Hrvatskoj učenici su trebali navesti najstresniju situaciju u školskom okruženju te se na prvom mjestu među odgovorima pozicioniralo dobivanje nedovoljne ocjene (Kalebić-Maglica, 2007.).

Peta kategorija je *nezanimljiv predmet* što uključuje odgovore poput: dosadno gradivo, nezanimljiv predmet.

Odgovor sudionice broj 42: *„Motivaciju za učenjem oslabljuje mi kada je nešto nezanimljivo ili kad nastavnik/nastavnica nije dobra u svom poslu te tako automatski kod mene, a vjerujem i kod ostalih oslabljuje motivaciju.“*

Učenici tijekom obrazovanja često nailaze na predmete koje moraju učiti jer su određeni kurikulumom iako za to nemaju interes. Dosadno gradivo tj. ono što se

njima čini dosadno smanjuje motivaciju. Teško je učiti, pronaći vrijeme za istraživanje ili uključiti se u bilo koju aktivnost vezanu za predmet bez emocionalne potpore koju daje interes. Veliki utjecaj u stjecanju dojma kod učenika da je gradivo nezanimljivo ili dosadno imaju i profesori.

Šesta kategorija je *količina gradiva* u koju spadaju odgovori poput: previše gradiva, naporno gradivo, puno gradiva u kratkom roku, nakupljeno gradivo. Ukupno je zabilježeno 14 odgovora.

Iza kategorije *količina gradiva* slijedi kategorija *neshvaćanje gradiva* s odgovorima poput: neshvaćanje gradiva i neobjašnjeno gradivo.

Na primjer, sudionica broj 55 odgovara: „Motivaciju mi oslabljuje kada moram učiti predmete koje ne volim, koje ne shvaćam i za koje moram ići na dodatne instrukcije.“

Neshvaćanje gradiva i neobjašnjeno gradivo kod pojedinca mogu prouzročiti nastanak negativnih emocija i navesti ga na razmišljanje kako nema dovoljno sposobnosti za obavljanje zadatka ili usvajanje gradiva što u krajnosti na njega djeluje demotivirajuće.

I posljednja kategorija je *ne znam/sve.* Troje sudionika nije točno definiralo što im oslabljuje motivaciju za učenje.

Zaključno, neugodni osjećaji učenika prema obrazovnoj ustanovi znatno su povezani s kvalitetom odnosa među učenicima, kvalitetom odnosa učenik-učitelj, stupnjem zadovoljstva učenika gradivom koje uče te njihovom procjenom važnosti za daljnje obrazovanje i život (Roboteg-Šarić i sur., 2009., prema Strugar, 2012.). Promatrajući koji faktori smanjuju sudionicima motivaciju za učenje možemo zaključiti da se u većem postotku navode oni ekstrinzični u odnosu na intrinzične.

5. ZAKLJUČAK

Motivacija je jedna od najvažnijih komponenti koja djeluje na ishode učenja. U psihologiji, a posebno u psihologiji učenja, razlikujemo intrinzičnu motivaciju koja proizlazi iz sadržaja učenja i ekstrinzičnu koja dolazi vanjskim poticajima.

Svrha istraživanja motivacije kod učenika i studenata bila je prepoznati koji su vanjski i unutarnji faktori koji ih potiču na učenje.

Dva glavna cilja su bila ispitati što učenike, učenice, studente i studentice motivira za učenje i provjeriti što im oslabljuje motivaciju. Podciljevi prvog glavnog cilja bili su istražiti što ih motivira za učenje predmeta koje vole, a što za učenje predmeta koje ne vole.

Zaključno promatranju odgovora na pitanje Što te motivira za učenje? možemo reći kako kod sudionika u istraživanju dominira intrinzična motivacija za učenje. Najveći poticaj za učenje im daju faktori poput potrebe za uspjehom, potrebe za kompetencijom te ugodne emocije. Međutim, nikako se ne smiju zanemariti faktori ekstrinzične motivacije poput pohvala i zanimljive nastave jer se u njoj također pronalaze bitni poticaji za učenje.

Analizom odgovora na pitanje Što te motivira za učenje predmeta koje voliš? zaključeno je da sudionici u većoj mjeri navode kako ih intrinzični motivacijski faktori kao što su želja za znanjem, interes i ljubav prema predmetu navode na učenje gradiva. Pozitivan stav prema predmetu kod njih stvara ugodne emocije koje rezultiraju ulaganjem truda, željom za osobnim postignućem i razvojem kompetencija.

Nadalje, iz odgovora na pitanje Što te motivira za učenje predmeta koje ne voliš? utvrđeno je kako nastavne predmete koje sudionici ne vole smatraju dosadnim i nerazumljivim te ne pronalaze poticaj za učenje tih predmeta među intrinzičnim faktorima već navode faktore ekstrinzične motivacije poput ocjene, diploma, profesor, nagrada itd..

Uspoređujući odgovore prvog i drugog podcilja moguće je utvrditi kako postoje razlike u motivaciji za predmete koje vole u odnosu na predmete koje ne vole. U motivaciji za predmete koje vole prevladavaju intrinzični motivacijski faktori dok u motivaciji za predmete koje ne vole prevladavaju ekstrinzični motivacijski faktori.

Zaključno promatranju odgovora na pitanje Što ti oslabljuje motivaciju? utvrđeno je kako se u većem postotku navode ekstrinzični faktori u odnosu na intrinzične. Kategorija osobne karakteristike u koju spadaju odgovori poput neorganiziranost, lijenost, umor i dekoncentracija broji najviše odgovora što navodi na zaključak da su intrinzični faktori nezanemarivi, ali zbrajanjem odgovora kategorija u koje spadaju ekstinzični faktori vanjski poticaji kao što su profesor, količina gradiva i izvanškolski sadržaj dovodi do prevladavanja ekstrinzičnih faktora.

Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu povećanja intrinzične motivacije učenika i učenica te studenata i studentica za predmete koje ne vole. Jedan od načina na koji se može povećati intrizična motivacija je prilagođavanje onoga što se uči učeničkim interesima uključujući u nastavu sadržaje koji su učenicima zanimljivi ili aktivnosti u kojima uživaju. Također, poticanjem radoznalosti, povezivanjem onoga što se uči s osobnim životom učenika te pomaganje učenicima da sami postave svoje ciljeve može doprinijeti razvoju intrinzične motivacije.

SAŽETAK

U prvom dijelu rada govori se o pojmu motivacije, teorijama motivacije te pojmu učenja i osnovnim uvjetima za proces učenja. Drugi dio rada sastoji se od istraživanja, analize i opisa rezultata. Istraživanje je provedeno u svrhu prepoznavanja vanjskih i unutarnjih faktora motivacije kod učenika osnovne i srednje škole te kod studenata. U istraživanju je sudjelovalo 93 djece i mladih putem ispunjavanja upitnika. Dva glavna cilja su bila ispitati što učenike, učenice, studente i studentice motivira za učenje i provjeriti što im oslabljuje motivaciju. Podciljevi prvog glavnog cilja bili su istražiti što ih motivira za učenje predmeta koje vole, a što za učenje predmeta koje ne vole. Rezultati su pokazali kako su učenici i studenti za učenje u većoj mjeri motivirani intrinzičnim faktorima, a motivaciju im oslabljuju pretežito ekstrinzični faktori. Vezano za podciljeve, rezultati su pokazali da za učenje predmeta koje vole učenici i studenti su potaknuti intrinzičnim motivima, a za učenje predmeta koje ne vole ekstrinzičnim motivima.

SUMMARY

The first part of the paper is about therm of motivation, theories of motivation and about the therm of learning and the basic requirements for the learning process. The second part consists of research, analysis and description of results. The purpose of research was to identify extrinsic and intrinsic motivation factors for primary and secondary school students and students of university. 93 children and youth participated in the research by completing the questionnaire. The two main goals were to examine what students of primary and secondary school and students of university motivating in learning and make conclusion what demotivate them in learning.

Furthermore, the results have shown that students are mostly motivated by intrinsic factors for learning, and their motivation is mostly weakened by extrinsic factors. The results also have shown that students are motivated by intrinsic factors for learning the subjects they love students and for learning subjects that they do not like are mostly motivated by extrinsic factors.

LITERATURA

Knjige:

1. Glazzard, J., Denby, N., Price, J., 2016., Kako poučavati, Educa, nakladno društvo d.o.o., Zagreb
2. Grgin, T., 2004., Edukacijska psihologija, Naklada Slap, Jastrebarsko
3. Lavrnja, I., 1985., Učenik kao subjekt obrazovanja, Izdavački centar Rijeka, Rijeka
4. Petz, B., 2005., Psihologijski rječnik, Naklada Slap, Jastrebarsko
5. Reeve, J., 2010., Razumijevanje motivacije i emocije, Naklada Slap, Zagreb
6. Strugar, V., 2012., Znanje, obrazovni standardi, kurikulum, Školske novine, Zagreb
7. Šverko, B., 1992., Psihologija: udžbenik za gimnazije, Školska knjiga, Zagreb
8. Trankiem, B., 2009., Stres u razredu, Profil, Zagreb
9. Vizek-Vidović, V., Vlahović-Štetić, V., Rijavec, M., Miljković, D., 2014., Psihologija obrazovanja, IEP-Vern, Zagreb

Znanstveni članci:

1. Bandura, A., 1977., Self-efficacy: Toward a Unifzing Theory of Behavioral Change, Stanford University
2. Kranželić Tavra, V., Bašić J. (2004): Prevencija školskog neuspjeha i napuštanja škole (u) Stevanović, M. (ur.) Zbornik radova Škola bez slabih učenika, Filozofski fakultet u Puli, Pula
3. Jakšić, J., 2003., Motivacija. Psihopedagoški pristup, Katehetski ured Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb
4. Kalebić-Maglica, B., 2007., Uloga izražavanja emocija i suočavanja sa stresom vezanim uz školu u percepciji raspoloženja i tjelesnih simptoma, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
5. Pekrun, R., Goetz, T., Titz, W., Perry, R., 2002., Academic Emotions in Students˘ Self-Regulated Learning and Achievement: A program of Qualitative and Quantitative Research, University of Munich

6. Potočnik, D., 2008., Izbor studija: motivacijska struktura upisa i očekivani uspjeh u pronalasku željenoga posla, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb
7. Stojčević, A., Rijavec, M., 2008., Provjera djelotvornosti programa učenja strategija suočavanja sa stresom zbog loše ocjene u osnovnoj školi, Učiteljski fakultet Zagreb, Zagreb

Online izvori:

Banić, S., Motivacija kao uvjet uspjeha

(http://freezg.tcom.hr/SonjaBanic/pdf_materjali/Motivacija%20kao%20uvjet%20uspjeha.pdf, 06. 09. 2017.)

Doprinos nagrada i pohvala motivaciji učenika

(http://www.istrazime.com/skolska-psihologija/kako-nagrade-i-pohvale-doprinose-motivaciji-ucenika/, 03.09.2017.)